

EMBERÉLET-MINŐSÉG ABC

BALGA ÉS BOLDOGTALAN LELKEK

SZABAD ÖTLETEK JEGYZÉKE – MO. XXI.

Önismereti tükör – 7.rész

Arany László: A hunok harca

(részlet)

Te pedig, ó magyar!... mennyi üres látszat!
Mennyi hiú légvár és mennyi káprázat!
Délibábban úszol, csalfavízű árban,
Mely hol fényben mutat, hol csunya hinárban,
Melyben fenekestől felforgani látszol,
Mi szilárd is rajtad, mind inog és táncol,
A látkör előtted csupa ködben vész el
Félbehagyod munkád lehanyatló kézzel;
Önbizalom csügged, hit, erély megrendül,
Az egész nemzetre zsibbadt, tunya csend ül,

Iszonyú rémképek s mily tétlen ijedség!
Hol van az önhit, mely kétségbe ne esnék?
Ó lesz-e segítőd? Lesz-e, ki megóvjon,
Hogy ez a föltúrt föld reád ne omoljon?
Lebírod-e győzni az összetolúlt bajt?
Jön-e csuda ismét, védeni a hun fajt?
Mint eljőve egykor felhők országából
Fenn a Hadak-útján a szellemi tábor,
Mint földi csatákban Magyarok Istene,
Mint rabigádban is nagy nemzeti szellem,
Mentő hatalommal, nem földi erővel,
Védett beözönlő népek hada ellen...

Elég az álomból! - De bizony nem védett,
El ne higgy valahogy ily mesebeszédet.
Mi megóvott eddig, nem bűv-csuda volt az,
Nem szellemi tábor s holmi külön isten,
De erőd, de kardod, de hazaszerelmed,
Mely vész idejében sutba nem ül resten;
Védett okos ildom, ép, józan, erős ész,
Akarat, mely bátran nagy célja felé néz,
Száz vést kikerültél, rabigád áttúrted,
Mi hajolt: hajlítád, ami nem: eltörted;
Bölcsen az időkhöz idomulni tudtál,
Ha szunyókáltál is, még el nem aludtál. -
Félre kishitűség: szégyen, ki most retteg.
Jön már az erősb kor: szavak után tettek.
Ál-lelkesedésnek kezd fogyni határa,
Az üres hű-hónak lefelé száll ára;
Kezdj csak te dologhoz, vedd csak magad észre,
Fogd csak ez új fegyvert igazán két kézre,
Leld ki csak a csínyját, tudj vele jól bánni,
A régi hatvágást ezzel is kivágni
S jöhet a hódító, nyiltan avagy titkon,
Tied ez a föld még, te vagy itt még itthon.

*

Bezárkózott lélek

A fekete dobozába nem fújhat be a Szent Szellem

Ott csak sötét, áporodott levegő és hibernált dolgok

*

Gyorstalpaló

Rajtad tényleg nem múlik:

Te engeded, hogy tölcserrel töltsék beléd a tudást

*

Bizonytalan

Mástól kérded meg még azt is,

mid fáj, hol fáj, hogyan és mennyire és mióta fáj?

*

Szakítópróba

Elviselhetetlen terheket raksz

baráti kapcsolatodra a végleges összeköltözéssel

*

Elzálogosít

pótolhatatlan családi emléktárgyakat,

de kiváltani azokat már sohasem tudja

*

Szocialista összeköttetés

Emberi protekció után kajtatva

elveszíted fogadókészséged az égi sugallat segítségére

*

Kompenzáló

Engeded, hogy fát vágjanak hátadon;

majd „lelki egyensúlyodért” gyereked, állatod kínozod

*

Elvakult

Engedelmességet fogadtál,

s ha megparancsolják, akkor fel is akasztod magad

*

Bomló

Ép elméd szándékosan megbontod:

berúgsz, s kijózanodásodig őrült vagy

*

Poénkodó

Erőltetett humorizálgatásodtól

nem felenged, hanem megdermed a „légkör”

*

Pozitivista ténytisztelő

Esténként „ledokumentálok”

aznapi szavaid, gondolataid, álmaid, munkáid, kosztod

*

Kacsafaló

Ész nélkül rohansz kósza hírekre:

csak ott derül ki, hogy nem osztogattak...

*

Idővesztegető

Évekig vársz az alkalomra,

hogy bálványodtól ereklédet szerezz házi „szentélyedbe”

*

Egyéltű

Ezer életed lehetne,

ha regényeket olvasva azonosulnál szereplőik sorsával

*

Nagy ár

Fájdalomfóbiában

végleg érzéstelenítetted magad:

inkább gyönyört se érezz, élvezz...

*

Elvont

Fakó teóriákon kérődzöl a humorról,

de még soha egy viccen jóízűt nem nevettél

*

Csőbehúzott

Farkasként elcsábít a kutyák napi fixe,

későn veszed észre a láncot és a szájkosarat

*

Kardrántó

Fegyvert ragadsz – mérgezett tőrt –,

elveszik tőled és Hamletként általa veszel el

*

Féktelen

Fék nélküli kerékpárral

rohansz a vesztedbe a züllés lejtőjén

*

Félemler

Felebarátaidnak se szeri, se száma,

de ezekből egy egész sem rakható össze

*

Sikkes

Felerősíted

lappangó hajlamod a melankóliára,

mert ez köreidben ma sikk, ma ez előkelő

*

Guminő

Feleséged neked próbababa:

ha nem alkalmazkodik hozzád, újra cseréled

*

Önszigor

Feljelentet magad,

magadra terhelő vallomást teszel,

enyhe ítélet esetén súlyosbításért fellebbezel

*

Veszélyes szerep

Ha felkínálják neked „az osztály bohóca” szerepet,

te nemcsak hogy elfogadod azt, de még rá is játszol!?

*

Irgy

Felkorbácsolva háborog a lelked,

hogy a nap egyformán süt jókra, gonoszokra

*

Protezsált

Felmegy a függöny

és egy másik protekciós álzenésszel kéne muzsikálni

*

Öntúlprogramozó

Félnapod elmegy arra,

hogy mindent be- és elzárj,

a másik felében nyitogatsz és keresgélsz

*

Felszállsz

a mars-expedíció járatára,

de nincs menettérti jegy a zsebedben

(One Way Ticket to the Moon - Beatles)

*

Felindultságból

Feltupírozott szerelmi bánatodban

kútba ugrasz, pedig ha egyet alszol rá

*

A kocka elvető

Felülsz a léghajóra,

de az óceán felett bemajrézol és ki akarsz szállni

*

Egyedüllét-fóbia

Félve a kiközösítéstől hagyod,

hogy lehúzzon magához a közepszerűség

*

Iszabirkózó

Felveszed a kesztyűt:

belemész a sárdobálásba, s meglepődsz, hogy nézel ki

*

Balek/goromba

Fene nagy „jószívűségedben”

tömegszállást rendezel be kis családi házádban -

majd besokallva szitkozódva vasvillával kergeted ki őket

*

Síró-pityogó

Férfiatlannak ítéled a sírást,

(dedósok és a nők eszköze – fegyvere – ez)

a lelked kiöntését – inkább infarktust kapsz

*

Szerepvesztő

Férfikorodat a munka frontján csatázva töltve

most nyugdíjazva, kapuzárás előtti pánikban vagy

*

Inadekvát

Győzzön az igazság

Filozófiai vitákat úgy döntitek el,

hogy pl. a kocsmasztalon szkandereztek

*

Bőven termő

Folyamatos termékenységed mennyisége elkábít,

még csak nem is gyanakszol ebből a dilettantizmusodra

*

Hipochonder

Folyton valami alattomos betegségre gyanakszol,

ezért állandóan figyeled és számlálod szívverésed

*

Pozőr

Fontos ember

vagy fontos mondandóval:

minden egyes szavadat nyomatékosítod

*

Forrófejűséged és jégszívűséged

átlagaként kiköpött langyos ember vagy

*

Kudar*c*

Garantáltan nincs sikerélményed:

szerecsent mosdatsz, halottal táncolsz

*

Egylábon

Gazdálkodásod egy (golya)lábbon

egyensúlyozgatod – egy lökés a padlóra küld

*

Gúnyos nyilak

Nem csak vaktában lövöldözöl,

célra tartasz és sokszor célba is találsz,

hatékonyan halálra sebezve potenciális barátaidat

*

Emlékcsonkító

Gyakorlat teszi a mestert:

memóriádból napi penzumokban

gondosan ki-kiszelektáltál minden szépet

*

Minimalizáló

Gyakorlod magad,

hogy adott alapanyagból

a legpocsékabb étel-élet készüljön

*

Károkozó kárpótlás

Egyik gyermeked elvesztése miatt

a megmaradtat elhanyagolod vagy elkényezteted

*

Háztartási gép

Gyermekeiddel bátyázod körül magad,

hátha így nem látszik elrobotgépiesülésed...

*

Hass és pusztíts!

Gyorsan akarsz sikerélményhez jutni:

és rombolni mennyivel könnyebb mint építeni...!

*

Önggettósító nyugdíjas

Begubózva gyorsabban megöregszel,

mert nem találsz kapcsolatot és hangot az ifjúsággal

*

Fordított arány

Gyorsan rászoksz minden rosszra,

életed végéig próbálsz leszokni egyről-másról...

*

Aggató aggódó

Gyötör és lassan megöl a gond,

hogyan visszakeresed-e a kölcsönadott könyveket

*

Vak vezet világtalant

Ha a folyóban fuldoklasz,

nem a bedobott mentőővbe,

de egy másik fuldoklóba kapaszkodsz

*

Mindent vagy semmit

Ha a napnak nem parancsolhatsz,

akkor a gyermekednek is csak rimámkodsz

*

Vesztésfóbia

Ha a papírforma szerint

nincs egyenlő esélyed, el se indulsz a versenyen

*

Gyorsító

Ha annyival jobb a túlvilág,

önkezüleg és önfejűen lerövidíted utad

(sőt: vallod, hogy a legeslegjobb meg sem születni)

*

Bolha-elefánt

Ha beállnak eléd a sorba,

presztízskérdést csinálsz a „jogorvoslatból”

*

Virtuális

Ha bemondják a televízióban,

hogy zuhog az eső, már ki se nézel az ablakon

*

Mellreszívó

Ha bocsánatkérés nélkül

lábadra lépnek, el van rontva egész napod

*

Beteges jóhiszeműség

Ha egy kereskedő rád szóval valamit,

te akkor is úgy érzed, hogy csak a javadat akarja

*

Futottak még

Ha egy kicsit leszakadtál,

lelassítasz s így azután tényleg végleg lemaradsz

*

Szerelemfáltás

Ha egy lány nem lehet a tied,

akkor megölnöd, hogy másé se lehessen

*

Légy után kapkodó sas

Ha egy légy „szemtelenkedett”,

életprogramod lesz, hogy bosszút állj rajta

*

Bírvágy

Ha egy nő vonzóan szép neked,

akkor azt menten birtokolni, „magadévá tenni”is akarsz:

*

Feneketlen kútba pénzt szóró

*

Veszteségghalmozó

Ha egy rossz lóra is tettél,

futsz a pénzed után: még tovább is költesz rá

*

Tragédia

Ha egyszer betévedsz a gazdagokhoz,

akkor még aznap ki akarod enni őket vagyonukból

*

Bérlet

Ha egyszer

felvitte az isten a dolgod,

akkor életfogytiglan erre számítasz,

azt hiszed mostantól bérleted van hozzá

*

Végletes

Ha elegend van a hízelgőkből,

befizetsz egy „kegyetlen színházba” áldozatnak

*

Tehetetlenségi nyomaték

Ha egyszer eljutsz a holtpontra,

nem veszel új lendületet, beletörődsz „sorsodba”

*

Öncsonkító

Ha elmúltál már ennyi meg ennyi,

te már öreg vagy a focihoz, a tánchoz stb.

*

Öregedési tünet

Ha elveszett a hited,

ebbe úgy nyugszol bele, mintha ez a korral járna

*

Praktikus

Ha éppen nem csinálsz

valami közvetlenül hasznosat, már rosszul érzed magad

*

Percre beosztva

Ha éppen nem szenvedsz időhiányban,

akkor nem érzed magad elég nagy embernek

*

Megboldogulni

Ha halálom „jobb létre szenderülés”,

akkor élni nem is olyan nagyon jó dolog

*

Ha

Ha iszol,

mindenkit a kebledre ölelsz –

másnap mindenkit megmarsz

*

Betűhív

Ha Jézus azt mondta

a gazdag ifjúnak, hogy ossza szét mindenét, hát te is...

*

Erőfitogtatás

Ha képes voltam csúzlit gyártani,

miért ne lődözném le a szelíd galambokat

(különösen azért, mert ő nem fog visszalőni...)

*

Önvakító

Ha önkezeddel

még el is takarod behunyt szemed,

akkor majd a dühöngő bika se lát téged

*

Mindig más

Ha koldus vagy,

királyfi akarsz lenni,

ha királyfi, akkor meg koldus

*

Egy – sok – mind

Ha láttál egy rossz házasságot,

ebből általánosítasz és sose nősz meg

(ha ez egyszer megtörténhet, akkor kétszer is)

*

Balga fogadalom

Ha ma este nyer a csapatom,

akkor zsákbamacskaként is elveszem ezt a nőt

*

Álrévülő

Ha magadon kívül vagy,

akkor többnyire magad átlaga alatt teljesítesz

*

Önbüntető

Ha már „bűnösen” túlélted szeretteid,

akkor végleg száműzöd az örömet életedből

*

Eső után köpönyeg

Ha már elvonult a vihar és égszakadás,

akkor akár három esőkabátot is felveszel

*

Egy nap a világ

Ha már úgyis kevés a pénzed,

azt legalább elszórod bolondságokra, itálra

*

Mediátor

Ha békebírónak kérnek fel,

csak az egyik felet hallgatod meg, de azt kétszer is

*

Túladagolás

Ha megkedveltél egy ételt, egy dalt,

addig fogyasztod, míg rosszul nem leszel

*

Komolytalan

Ha épp megteheted,

akkor olyan gyenge ellenfelet választasz,

hogy győzelmednek egyáltalán nincs sportértéke

*

Robinson

Ha neked rossz napod van,

nincs aki elűzze a felleget és felderítsen

(és ha a tiszavirág éppen rossz napot fog ki?)

*

Túlreagáló

Ágyúval lősz a verébre, egérre,

S ha találsz is, de összerombolod a családi otthonod

*

Önellenség

Ha nem csapkodnál bepánikolva,

a lehúzó örvény magától kidobna a vízszint fölé

*

Alacsony léc

Ha nem eszed meg a szappant,

akkor már olyan jó fiú vagy, aki jutalmat kap?

*

Felbujtott gyerek

Ha nem kapsz cukrot vagy kapsz egy pofont,

feljelentést teszel és gyermekvédő intézetbe mész

*

Kvantitás

Ha nem lősz gólt,

akkor csak hátba veregetett „fair play”-díjas lehetsz

*

Kedvszegett

Ha nem megy első nekifutásra,

többet meg sem próbálsz átvinni a lécezt

*

Önérdékellenes

Ha nem tiltja a törvény,

miért ne költhetnéd vagyonsod szerencsejátékra?

*

TOMPA MIHÁLY

ADÓS, FIZESS!

A dülőben és a mezőn
A magvető jár csüggedőn,
Oda amit vetett, kapált;
Elverte a jég a határt!

Munka olcsó, kenyér drága,
Nagy a szegény szorultsága!
Magának sincs, ki adna tán,
Zörget gazdag s pap ajtaján
Dologra, újra venne fel,
Kevés, ki most megemberel
Gyámoltalant, szegénykedőt...
Okúl vetvén a szűk időt.
De a szomszéd mégis csak ad,
S bár egy után négy a kamat:
Valamicskét könnyít fején
Ez a gyilkos jótétemény.

Hanem, már nem birván sehogy,
Terhével a szegény lerogy!
Ágyba esik, halálra vál...
Ejh, milyen jó az a halál!
Mely nehezűl az emberen:
Gondot, tehert az elveszen.
De inkább élj kelletlenül,
Mint állják kórágyszél körül
Bús özvegyed, sok magzatod,
Akikre a nyomort hagyod!
Szegény beteg, beh érzi ezt...!
S ímé, hogy napja szállni kezd:
- Dele sem volt nagyon kies, -
Jön a szomszéd: adós, fizess!
Fizet is ő, - de nem neki, -
Halál zsoldját lefizeti!

Elment a holt, gondot nem oszt,

Eddig csak megvoltak, de most...!
Támasz nélkül bedől a ház;
Inség, bánat kit elgyaláz:
Az özvegy kis cselédivel
Busong, jajong, mást sem mivel.
Orcája még könytől vizes,
S jön a szomszéd: adós, fizess!
Fizetne is, de hol vegye!?
Gyász élténél nincs egyebe, -
Rúdon a holt avultja lóg,
Megették a sajnálkozók
Mi még maradt, a kenyeret,
- Ahol nincs, ott Isten vehet!

Adósa bár távol lakik:
A jó szomszéd nem nyughatik,
S midőn mindent az éj övez
Mint egy setét, hideg burok:
A sírhoz megy s bottal veri
Végig... végig... csak úgy pufog...
Orcája már szintén tüzes,
Hogy üt s beszél: adós, fizess!

Bolond vagy, jó ember, hiszen
Vagyont a sírba ki viszen?
Nagy lecke szól arról nekünk:
Mezítelen jövünk, megyünk!
Kincsünk gyakran a sírba' van;
Hanem az nem ezüst, arany!

És folyvást döng a sírhalom:
,No csak fizess, mert nem hagyom!
Cselédem lesz az özvegyed,
Kiveszem a gyermekeden,
Kit mindennap megcsókolál:
Én mindennap ütöm, verem!
Bizony, - pénzem ha odavész, -
Az ebnek is jobb sorsa lesz!'

Megmozdúl az atyai sziv,
Felmelegül mely volt hideg;
Ah, a sziv lenn is fáj, repes
Sorsán kedves övéinek!
Megnyílik a csukott ajak,
S szavai felhallatszanak:

»Jól van,...! ha már nem várhatod
Az Istentől a fizetést,
A határnál a fűz tövéén
Nagy kincset rejt a sík fővény,
Hanem ezt jól elmédbe véssd:
Csak annyit végy, mennyit adál, -
Nehogy aztán megkeserűld...!«
Hall a szomszéd, s nem vár sokat,
Kit a kincs-vágy űz, csalogat,
Mint a szag a saskeselyűt.

A fa körül sivár homok,
Hol egykét szál fű nyomorog,
Zöld pázsitnak nincs televény...
És a szomszéd ás hevenyén,
S midőn nem is gondolta még:
Kibukkan a nagy érc fazék.
Rég állhat ott, felette át-
Nőttek a fa gyökerei;
Midőn a szél a fűzre csap,
S kezd a levél s galy rengeni:
Olyan, minő egy vén fukar,
A kinccsel tölt edény felett,
Mit szétterpedt ujjaival
Reszkette tart, s tiltón befed.

Az ember kész elvinni mind,
De bántják a holt szavai;
És felsóhajt nagy keserűn:
,No már ezt is megtiltani!
Hejh, a kedves szomszéd uram
Rosz ember volt, rossz csakugyan!
Kiveszi hát mi az övé,
S földet tipor az űst fölé.

Van pénze már, de nyugta nincs,
A kincsre sűg mindig fűle;
Hogy akkor el nem hozta mind...
Mikép is volt olyan hűle?!
Magára vet, később pedig
Ösvényt tapos, közeledik:
,Egy tű nem sok, s ha tán hamis
Uton szerzéd, nagy bűn az is!
De ha azt elhozom, mit árt?
Miatta nem vall senki kárt!
Sőt tőlem ép az lenne bűn:

Ha ott hagynám nagy együgyűn.

Itt jót tehet, ott veszte lesz,
Megeszi a föld, a penész;
Hiába is beszél a holt,
Mert elhozom, - s kivált ha sok: -
Az özvegynek s árváinak
Valamicskét majd juttatok!

S a jó szomszéd felgazdagul,
Gulya telik tulkaibul;
Nyáján selyem gyapjú terem;
Bőven megyen vermébe szem.
S amely el nem fogyott taval:
Megrokkann sok hosszú kazal!
Pásztor, cseléd egész sereg,
Kik mind őtőle függenek.

Egyszer megindul a csapás,
Csür és asztag földig leég;
Üszögöt kap a búzafő,
A rét kisül - s még nem elég!
Rakásra hull ménes, gulya,
Selyemnyájnak nem kell akol;
Azután a sűrű halál
Szolgát, munkást megharmadol:
S mikor már elvész annyija:
A gazda is halál-fia!

Most látja: a kincs mit hozott?
Most érti: mit tett a beszéd?
És sok jóval halmozza el
Rögtön a holt bús özvegyét;
De, - bár kapkod mindenfelé,
Hogy életét megváltaná: -
Az ő állát is felkötik,
S lefektetik a föld alá.

S hozzá, az első éjszakán,
Általszól a sír közfalán,
Kinek lakás már rég e hely:
»Mondtam, szomszéd! nem hitted el!«